

POSTANOWIENIE

23 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 23 czerwca 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa G. Z.
przeciwko M. Z.
o ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej M. Z.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 3 listopada 2023 r., V ACa 1390/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od M. Z. na rzecz G. Z. 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia M. Z. do dnia zapłaty.**

(a.z.)

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 3 listopada 2023 r. pozwany M. Z. (wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 3 k.p.c. Uzasadnienie ww.

wniosku nie zawiera jednak jakiegokolwiek odniesienia do przyczyny kasacyjnej zamieszczonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Skarżący zarzucił naruszenie art. 386 § 2 w zw. z art. 379 pkt 4 w zw. z art. 386 § 5 k.p.c. co mogło skutkować nieważnością postępowania przed sądem pierwszej instancji oraz podniósł, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne związane z oceną:

1) Czy brak możliwości wypowiedzenia się przez stronę pozwaną podczas końcowego dowodu z zeznań stron, co do okoliczności i faktów podnoszonych przez stronę powodową podczas tej czynności, z uwagi na ograniczony czas rozprawy, stanowi naruszenie prawa strony do obrony swoich praw i czy skutkuje to stwierdzeniem nieważności postępowania w tym zakresie?

2) Czy brak czasu na swobodne przeprowadzenie dowodu z zeznań stron powoduje konieczność odroczenia rozprawy?

3) Czy odmowa wysłuchania wypowiedzi strony przez sąd, co do okoliczności, które w uzasadnieniu orzeczenia stanowią podstawę ustaleń faktycznych, stanowi naruszenie prawa strony do obrony swoich praw i czy skutkuje to stwierdzeniem nieważności postępowania w tym zakresie?

Uzasadniając przedstawione zagadnienia skarżący zaznaczył, że kwestie związane z naruszeniem jego prawa do wysłuchania, zostały poruszone i wyjaśnione w uzupełnieniu apelacji. Wskazał, że w uzasadnieniu sądu drugiej instancji, nie sposób dopatrzyć się rozważań w zakresie konkretnych zarzutów pozwanego ani twierdzeń wskazanych w uzupełnieniu apelacji pozwanego. Sąd drugiej instancji odniósł się co prawda do tych zarzutów, ale uczynił to w sposób schematyczny.

Ponadto podniósł, że w uzupełnieniu apelacji zarzucił, że pomimo wniosku pełnomocnika pozwanego o uwzględnienie przy planowaniu rozprawy kończącej postępowanie przed Sądem pierwszej instancji, czasu na swobodne przesłuchanie pozwanego, pozwany został pouczone przez Sąd, iż do końca rozprawy pozostało 25 minut, co powodowało konieczność ograniczenia wypowiedzi pozwanego. Stanowiło to dysproporcję w stosunku do czasu jakim dysponował powód, w trakcie przeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron. Spowodowało to również stres przy wypowiedzi pozwanego, gdyż pozwany zeznawał pod presją czasu.

Skarżący wskazał również, że w apelacji podnosił zarzuty naruszenia art. 32 ust. 1 i art. 45 konstytucji RP w zw. z art. 210 § 2 k.p.c. Sąd Apelacyjny uznał je za chybione, jednakże nie dokonał ich rozpatrzenia pod kątem nieważności postępowania.

Pozwany podniósł, że zaskarżony wyrok został wydany z uchybieniami skutkującymi nieważnością postępowania na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c. Uchybienia te polegały na tym, że jego pełnomocnik został niewłaściwie zawiadomiony o terminie rozprawy tj. w przesłanym zawiadomieniu wskazano nieprawidłowy link. Pomimo oczekiwania, do połączenia z Sądem nie doszło. Ze strony Sądu nie było żadnych prób nawiązania połączenia czy wyjaśnienia braku stawiennictwa pełnomocnika. Z uwagi na to, że rozprawa bezpośrednio poprzedzała wydanie wyroku przez Sąd drugiej instancji, pozwany został pozbawiony możliwości ustosunkowania się do odpowiedzi na apelację, uzupełnienia apelacji, przytoczenia ustnych motywów uzasadniających apelację i ustosunkowania się do sprostowania uzasadnienia wydanego przez Sąd pierwszej instancji.

Ówczesny pełnomocnik pozwanego podjął czynności wyjaśniające zaistniałą sytuację, w odpowiedzi otrzymał informację, że link aktywny podany w zawiadomieniu był błędny, a próba połączenia się pełnomocnika pozwanego z Sądem pod wskazanym błędnie linkiem, została potwierdzana.

Powód w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu, odwołując się do odpowiedniej strony internetowej (strony dostępu do przedmiotowej sprawy prowadzonej w drugiej instancji) oraz na dostępne tam zawiadomienie o terminie rozprawy w dniu 3 listopada 2023 r., zaprzeczył twierdzeniom pozwanego i wyjaśnił, że w Portalu Informacyjnym znajduje się plik, tożsamy z adresem, pod którym odbyła się wideokonferencja, a który został wskazany w piśmie Sądu Apelacyjnego skierowanym do pozwanego z 2 stycznia 2024 r. Link ten nie zawiera spacji w końcowej części adresu.

Do odpowiedzi dołączył w formie załącznika wydruk pliku przedmiotowego zawiadomienia (k. 592 i 593).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez odpowiednie sformułowanie wniosku zawierającego prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas nierozstrzygnięte w orzecznictwie, a zatem takie, które cechuje się przymiotem nowości i którego wyjaśnienie może sprzyjać rozwojowi prawa (zob. np. postanowienia SN: z 21 stycznia 2022 r., I CSK 1285/22; z 24 kwietnia 2023 r., I CSK 4950/22; z 20 grudnia 2023 r., I CSK 4003/23). Powołanie się na przyczynę kasacyjną wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Zagadnienie prawne powinno przy tym zostać oparte na konkretnych, powołanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisach prawa, które jednocześnie pozostają w związku z podstawami wniesionego środka prawnego. Zagadnienie takie musi zostać ujęte w sposób abstrakcyjny - tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólniejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest także powołanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen przedstawionego problemu i zaprezentowanie możliwych kierunków interpretacyjnych (zob. np. postanowienia SN: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13; z 16 grudnia 2021 r., V CSK 289/21;

z 23 grudnia 2022 r., I CSK 3245/22; z 14 czerwca 2023 r., I CSK 1253/23; z 4 września 2023 r., I CSK 1862/23; z 31 stycznia 2024 r., I CSK 2718/23).

Ponadto zagadnienie prawne musi mieć charakter ściśle jurydyczny dający się przedstawić w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (zob. postanowienia SN: z 13 stycznia 2023 r., I CSK 1826/22, i z 26 maja 2023 r., I CSK 4904/22) oraz nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. np. postanowienia SN: z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, i z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20).

Skarżący powyższych wymagań nie wypełnił. Uzasadnienie przedstawionych zagadnień sprowadza się w zasadzie do opisu przebiegu rozprawy przed sądem pierwszej instancji ze wskazaniem na uchybienia, których miał dopuścić się Sąd Okręgowy oraz stwierdzenia, że Sąd Apelacyjny nie uwzględnił zarzutów pozwanego w tym zakresie.

Takie ujęcie przedmiotowego uzasadnienia nie może być uznane za prawidłowe, gdyż pozwany skoncentrował się na wykazywaniu wadliwości postępowania przed Sądem Okręgowym, które jego zdaniem spowodowały nieważność postępowania, a nie na występowaniu w sprawie abstrakcyjnych zagadnień prawnych o ogólniejszym znaczeniu.

Skarżący nie przedstawił stosownej argumentacji jurydycznej wskazującej, że zaprezentowane zagadnienia mają charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że istnieją co najmniej dwie równorzędne możliwości ich rozstrzygnięcia. Innymi słowy nie przedstawił argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen zaprezentowanych kwestii.

Oceny tej nie zmienia okoliczność, że pozwany powołał w uzasadnieniu przedmiotowej przyczyny kasacyjnej wybrane orzeczenia Sądu Najwyższego dotyczące problematyki nieważności postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony swych praw; nie zostały one bowiem powiązane z jednoznacznie wskazanym zagadnieniem.

Skarga kasacyjna jest środkiem zaskarżenia od orzeczeń sądu drugiej instancji, a naruszenia prawa popełnione przez sąd pierwszej instancji są przedmiotem kontroli apelacyjnej. Co do zasady Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do badania w postępowaniu kasacyjnym nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji. Badanie takie może mieć jedynie charakter pośredni, jeżeli, skarżący zarzuci sądowi drugiej instancji naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. odwołując się do art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (zob. np. wyrok SN z 13 września 2012 r., V CSK 384/11; postanowienia SN z 31 lipca 2018 r., I CSK 212/18, i z 30 maja 2023 r., I CSK 3033/22).

W okolicznościach sprawy skarga kasacyjna pozwanego w zakresie w jakim wskazuje na nieważność postępowania przed Sądem pierwszej instancji mogła zostać oparta na innej przyczynie kasacyjnej, ale Sąd Najwyższy nie ma kompetencji dokonywania modyfikacji w tym zakresie.

W sprawie nie zachodzi także - zarzucana przez pozwanego nieważność postępowania przed Sądem drugiej instancji, którą Sąd Najwyższy bierze także pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z akt sprawy wynika, że pismem z 15 marca 2023 r. pełnomocnik pozwanego został zawiadomiony o rozprawie zdalnej w formie wideokonferencji (k. 472). W zawiadomieniu tym zamieszczono m.in. adres (link) do wideokonferencji, który ze względu na ilość znaków nie mieścił się w jednej linii (wersie) na stronie i jego ostatnie pięć znaków zostało przeniesione do kolejnego wiersza. Rozmieszczenie linku wskazuje, że w wyniku edytowania został on wyśrodkowany.

Ponadto zawiadomienie powyższe zawierało także zobowiązanie pełnomocnika do wskazania w terminie 7 dni, drogą mailową na wskazany adres, informacji czy będzie on brał udział w rozprawie zdalnej oraz do podania imion i nazwisk wszystkich osób, które będą brały udział w rozprawie zdalnej wraz z ich numerami telefonów i adresami e-mail, co jest konieczne do nawiązania kontaktu w przypadku ewentualnych problemów technicznych z połączeniem. Wskazano także numer telefonu komórkowego do kontaktu z Sądem w trakcie rozprawy w razie problemów technicznych oraz jako pouczenie zawierające szczegółowe

informacje dotyczące nawiązania połączenia zdalnego celem uczestniczenia w rozprawie. Zawiadomienie powyższe zostało doręczone za pośrednictwem Portalu Informacyjnego 23 marca 2023 r. Identyczne zawiadomienie zostało wysłane do pełnomocnika powoda (k. 473).

Rozprawa w dniu 3 listopada 2023 r. zakończyła się o godzinie 11:41 (k. 476 v.). W drodze poczty elektronicznej 3 listopada 2023 r. o godzinie 12:43 (wydruk maila – k. 482) pełnomocnik pozwanego poinformował, że o godz. 11.27 połączył się pod linkiem wskazanym w zawiadomieniu o terminie rozprawy zdalnej. W mailu zamieścił link, który między znakiem określonym jako myślnik lub półpauza „-„ a pięcioma ostatnimi znakami zawierał znak odstępu (spacji). Oświadczył, że doszło do nawiązania standardowego połączenia. W odpowiedzi na powyższe pismo Sąd Apelacyjny w Gdańsku, po uzyskaniu ustaleń z Oddziału Informatycznego, pismem z 2 stycznia 2024 r. (k. 521) poinformował pełnomocnika pozwanego, że do wideokonferencji z dnia 3 listopada 2023 r. o godzinie 11.27 podłączył się do wirtualnego pokoju pracownik Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z sali rozpraw. Wskazano, że „pismo pełnomocnika pozwanego zawierało znak odstępu w końcowej części podanego adresu strony.”

Biorąc pod uwagę poczynione ustalenia stwierdzić należy, że pozwany nie wykazał, że jego pełnomocnik otrzymał nieprawidłowy adres (link) do wideokonferencji, co w konsekwencji spowodowało, że nie mógł uczestniczyć w rozprawie przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku 3 listopada 2023 r. Okoliczności tej przeczy treść opisanego powyżej zawiadomienia z 15 marca 2023 r. (o terminie rozprawy), które zawiera adres odpowiadający adresowi wykorzystanemu w dniu 3 listopada 2023 r. przez pracownika Sądu Apelacyjnego celem połączenia się do wirtualnego pokoju (odbycia wideokonferencji). Bez znaczenia jest przy tym, że tekst zawiadomienia zawierający przedmiotowy link został wyśrodkowany co sprawiło, że link nie został zapisany w całości w jednej linii. Wyśrodkowanie nie wprowadza do tekstu dodatkowych elementów, zmienia jedynie jego ułożenie na stronie.

Należy przy tym zauważyć, że pozwany nie przedstawił wydruku zawiadomienia, które otrzymał z Sądu, ani screenu lub zdjęcia ekranu

przedstawiającego treść odpowiedniego pliku zamieszczonego w PI. Takie materiały mogłyby natomiast wskazywać, że treść otrzymanego zawiadomienia – w tym przedmiotowy link, odbiega od wydruku ujawnionego w aktach na k. 472.

Twierdzeń pozwanego nie potwierdza przywołane powyżej pismo z Sądu Apelacyjnego z 2 stycznia 2024 r. Wynika z niego jedynie, że podany w piśmie adres, który – jak można stwierdzić, odpowiada adresowi z wysłanych zawiadomień, działał. Dodatkowo w piśmie tym stwierdzono, że adres, który wskazał pozwany był inny i na ten adres nastąpiło połączenie z adresu IP: [...]

Zaznaczyć przy tym należy, że zawiadomienie powoda o rozprawie zawiera identyczny adres do tego, który zamieszczono w zawiadomieniu przeznaczonym dla pełnomocnika pozwanego (k. 472).

Ponadto należy zauważyć, że pełnomocnik pozwanego zobowiązany do zawiadomienia Sądu w terminie 7 dni od otrzymania pisma, czy będzie brał udział w rozprawie zdalnej oraz do podania adresu mailowego oraz numeru telefonu z pouczeniem, że jest to konieczne celem nawiązania kontaktu, w przypadku ewentualnych problemów z połączeniem nie wykonał tego zobowiązania, a mail zawierający stosowe informacje przesłał do Sądu Apelacyjnego dopiero po kilku miesiącach na dzień przed wyznaczoną rozprawą. Treść protokołu rozprawy oraz zamieszczenia wydruku przedmiotowego maila w aktach sprawy dopiero po kopercie zawierającej nośnik z nagraniem przebiegu rozprawy (k. 477), wskazuje, że pismo to w czasie przeprowadzania rozprawy nie zostało jeszcze doręczone do akt sprawy.

Dodatkowo pełnomocnik pozwanego dysponował numerem telefonu komórkowego do kontaktu z Sądem w trakcie rozprawy w razie problemów technicznych, a z tego narzędzia nie skorzystał.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przy uwzględnieniu § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności
adwokackie.

Maciej Kowalski

(a.z.)

[SOP]